

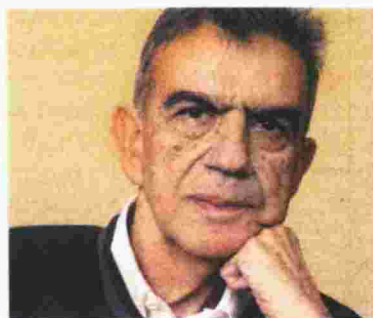
ΑΝΟΙΧΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Art 33

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Μισέλ Φάις

Η διχοτομημένη μνήμη

Το νέο βιβλίο του Μένη Κουμανταρέα «Θάνατος στο Βαλπαράιζο» (θα κυκλοφορήσει από τις εκδόσεις Πατάκη την προσεχή Τρίτη 12 Μαρτίου) διάβασε και παρουσιάζει στους αναγνώστες του Ανοιχτού Βιβλίου ο συγγραφέας Νίκος Δαββέτας. Πολιτικά φαντάσματα, ηθικοί και ιδεολογικοί μετεωρισμοί, αφηγηματικές παλινδρομήσεις μιας ρευστής ιστορίας σ' ένα ιστορικό μεταίχμιο: ένας κόσμος αυταπάτης και σκοτεινών αυταπιών κλείνει, ένας κόσμος αβέβαιης ελευθερίας ανοίγει. **Μ. Φάις**

Του **Νίκου Δαββέτα**

Την εποχή που έπεφτε το Τείχος του Βερολίνου, τον Νοέμβριο του 1989, την Ελλάδα ταλάνιζε το σκάνδαλο Κοσκωτά. Θυμάμαι πως στην εφημερίδα όπου δούλευα, το κοσμοϊστορικό γεγονός της κατάρρευσης της Ανατολικής Γερμανίας δεν ήταν ούτε στην πρώτη σελίδα! Ως πολίτες του... κέντρου της Γης πιστεύαμε τότε ότι όλος ο κόσμος είχε στραμμένα τα μάτια του στον Ανδρέα, στα πάμπερς και τη Δήμητρα. Έτσι πέρασε στα ψιλά και η μοίρα του τελευταίου προέδρου των Ανατολικογερμανών, του περιβόητου Εριχ Χόνεκερ. Ίσως βέβαια αυτό να ποθούσαν κατά βάθος και οι αμφιλεγόμενοι Έλληνες υπερασπιστές του, που βρέθηκαν ανεπανόρθωτα εκτεθειμένοι όταν αποκαλύφθηκαν τα εγκλήματα του σταλινικού ηγέτη.

Ο συγγραφέας όμως Μένης Κουμανταρέας φαίνεται πως λόγω της παραμονής του στο διχοτομημένο Βερολίνο τη δεκαετία του '70

είχε ήδη ασχοληθεί με τη φυσιογνωμία του Χόνεκερ. Η σύλληψη και η δίκη του προέδρου της Ανατολικής Γερμανίας – μετά την πτώση του Τείχους – καθώς και η φυγή του στη Χιλή το 1994 δεν πέρασαν απαρατήρητα από τον οξυδερκή Αθηναίογράφο και στάθηκαν ένα πρώτο υλικό για το μυθιστόρημά του «Θάνατος στο Βαλπαράιζο», που πιθανότατα είχε αρχίσει ήδη να γράφει. Αλλά τελικά τι είναι αυτό το αμιγώς πολιτικό μυθιστόρημα που βλέπει σήμερα το φως της δημοσιότητας;

Κατ' αρχάς, το μεγαλύτερο μέρος του διαδραματίζεται στη Χιλή. Κεντρικός ήρωας, φυσικά, ο Ανατολικογερμανός ηγέτης που πάσχει από καρκίνο και βρίσκεται στα τελευταία του. Αφηγητής, ένας νεαρός Έλληνας γιατρός του νοσοκομείου του Σαντιάγο, που καλείται να κουράρει τον Χόνεκερ και να απαλύνει τον πόνο του. Τόπος της υποτυπώδους δράσης, η έπαυλη που φιλοξενείται ο αυτοεξόριστος ηγέτης από ένα μυστηριώδη δόκτορα, γερμανικής καταγωγής

με ύποπτο ναζιστικό παρελθόν. Αργότερα θα προστεθεί και το φημισμένο λιμάνι του Βαλπαράιζο. Μια εκπληκτική πόλη – ντενεκεδούπολη κατά το ήμισυ – που βλέπει στον Ειρηνικό, χτισμένη αμφιθεατρικά, δίχως ρυμοτομικό σχέδιο, σχηματίζοντας στις ανωφέρειές της έναν λαβύρινθο από αυθαίρετες κατοικίες και αδιέξοδα σοκάκια. Εκεί θα παιχτεί και το τελευταίο επεισόδιο από την πολυτάραχη ζωή του Χόνεκερ, αλλά και αυτό που θα σημαδεύσει το μέλλον του νεαρού αφηγητή: μια απρόσμενη ερωτική βραδιά σε έναν πολυτελή οικο ανοχής, όπου γυναίκες σκλάβες προσφέρονται παρά τη θέλησή τους στα μέλη μιας πολιτικής και οικονομικής ελίτ. Πέρα όμως από το αστυνομικής υφής επεισόδιο στις κακόφημες γειτονίες του Βαλπαράιζο, που δεν χρειάζεται να αποκαλύψουμε, εκείνο που πραγματικά θα απολαύσει ο αναγνώστης στο βιβλίο του Κουμανταρέα είναι το λεκτικό πινγκ πονγκ του αμετανόητου ηγέτη και του νεαρού γιατρού γύρω από τις πολιτικές επιλογές των Γερμανών, την οικοδόμηση του υπαρκτικού «σοσιαλισμού» και τα παρασκήνια του Ψυχρού Πολέμου. Αν και ο Έλληνας γιατρός φαίνεται να αγνοεί κάποιες μακάβριες και τραγικές ιστορίες από τη χώρα της Στάζι, που συντάραξαν τη γερμανική κοινή γνώμη τη δεκαετία του '90, εντούτοις απηχεί πολύ καλά τη στενομυαλιά των συμπατριωτών μας που είδαν το καθεστώς του Χόνεκερ ως τον επίγειο παράδεισο της υγιούς άθλησης και της φυσικής ζωής.

Τα ιδεολογικά και ηθικά διλήμματα των δύο πρωταγωνιστών του μυθιστορήματος ο Μένης Κουμανταρέας τα διαχειρίζεται σε αυτή του την κατάθεση με αξιοσημείωτο νεωτερικό τρόπο. Φλας μπακ, φαντασιακές σκηνές, πρωτοπρόσωπες αφηγήσεις εγκιβωτισμένες στην κύρια αφήγηση κ.ά. υπηρετούν την «αλήθεια» του καθενός χωρίς να υπονομεύουν παράλληλα και την απαιτητική πλοκή. Ωστόσο θα έλεγα ότι ο λογοτεχνικός τους διάλογος, επί της ουσίας, μας υπενθυμίζει έναν κλασικό αφορισμό του Κ. Πόπερ, που πρέπει να έχουμε υπόψη μας: «Όταν και οι δύο συνομιλητές έχουν άδικο, αυτό δεν σημαίνει ότι και οι δύο έχουν δίκιο».

ΜΕΝΗΣ ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑΣ
«Θάνατος στο Βαλπαράιζο»

Εκδόσεις «Πατάκη», σελ. 270

Μ. ΦΑΙΣ